

2024

POLITIKA

OČUVANJA I BEZBEDNOSTI DECE

ORGANIZACIJA
ENECA

Sadržaj

1. Uvod.....	3
1.1. Svrha donošenja politike očuvanja bezbednosti dece	4
1.2. Izjava – osnovni principi ENECA-e u vezi sa očvanjem bezbednosti dece i ZSEZ	6
1.3. Opseg primene.....	7
1.4. Definicije	7
Dete.....	7
Definicija nasilja.....	7
Najčešći oblici nasilja nad decom – definicije	7
1.5. Šest osnovnih principa u odnosu na SEZ.....	11
1.6. Međunarodni, nacionalni strateški i zakonski okvir	11
2. Informisanost	12
2.1. Obuka i edukacija.....	12
3. Upravljanje i ljudski resursi	13
3.1. Provera kandidata i zapošljavanje.....	13
3.2. Upravljanje	13
4. Kodeks ponašanja.....	14
5. Procedure prijavljivanja.....	16
5.1. Prepoznavanje i prijavljivanje sumnje na nasilje i SEZ	16
5.2. Strategija primene: interna procedura zaštite.....	17
5.3. Nivoi ugroženosti i reakcije	18
6. Smernice za komunikaciju i medije	19
6.1. Principi koji se poštuju prilikom prikazivanja dece u medijima.....	19
6.2. Informisana saglasnost	20
6.3. Intervjuisanje dece.....	21
6.4. Posete fotografa, tv/filmskih ekipa, novinara i drugih.....	21
7. Odgovornost: praćenje i evaluacija Politike očuvanja bezbednosti dece.....	23
8. Izjava o posvećenosti Politici očuvanja bezbednosti dece	24

9. Karakterne preporuke.....	25
Aneks 1. Prepoznavanje znakova zlostavljanja (indikator).....	26
Aneks 3. Obrazac za procenu i upravljanje rizikom tokom istrage nasilja i SEZ	31
Aneks 4. Registar prijava slučajeva nasilja i SEZ	32
Aneks 5. Obrasci saglasnosti.....	33
Aneks 6. Važni podaci za kontakt.....	37

	Datum	Politika očuvanja bezbednosi dece usvojio i odobrio
Politika očuvanja bezbednosi dece usvojena	05.10. 2024.	Upravni odbor
Planira se revizija	05.10. 2029.	

1. Uvod

ENECA je lokalna nevladina organizacija sa sedištem u Nišu registrovana 2005. godine.

Naša misija je lokalni održivi razvoj u regionu jugoistočne Evrope. Nastojimo da kontinuirano i dosledno pratimo i odgovorimo na potrebe naših klijenata i partnera, obezbedimo okruženje u kome će oni unaprediti svoje poslovanje, znanja i sposobnosti. Mi smo organizacija posvećena društveno odgovornom poslovanju podjednako vodeći računa i o čovekovim potrebama i očuvanju prirodnih resursa.

Od svog osnivanja ENECA je aktivna na polju socio-ekonomskog razvoja, pri čemu je kroz programe direktne pomoći podršku dobilo preko 2.000 malih biznisa u opremi, poslovnim i stručnim obukama, direktnom praćenju i savetovanju. Kroz niz projekata koje smo realizovali samostalno ili u saradnji sa lokalnim i međunarodnim partnerima, neprestanim unapređivanjem stečenog znanja, kao i praćenjem socio-ekonomske situacije u Srbiji i regionu jugoistočne Evrope, ENECA je uspeła da održi kontinuitet u svom radu i ostane fokusirana na rešavanje kritičnih socio-ekonomskih pitanja pristutnih na jugu zemlje.

Podrškom osnivanju/razvoju malih porodičnih biznisa ENECA je omogućila zapošljavanje i otvaranje novih radnih mesta u gradovima i opštinama na kojima su projekti realizovani.

Zapošljavanje uvek prati dodatna edukacija kroz poslovne i stručne obuke, podrška lokalne zajednice i neretko sektora privrede, čime se postižu najbolji rezultati i dugoročna održivost.

Projekti koje je ENECA realizovala zasnovani su na konceptu održivog razvoja, pri čemu vodimo računa o nacionalnim i lokalnim strategijama, kao i međunarodnim standardima, stremeći ne samo praćenju novih mehanizama i trendova, nego predviđanju i kreiranju istih.

STRATEŠKI CILJEVI ORGANIZACIJE

1. Promocija lokalnog održivog razvoja
2. Poboljšanje konkurentnosti u južnoj Srbiji, na nivou države i u jugoistočnoj Evropi
3. Podizanje životnog standarda ugroženih grupa i njihovo ohrabrivanje u razvoju poslovnih delatnosti i održivog razvoja u celini
4. Razvoj ljudskog kapitala putem adekvatnog obrazovanja i obuka
5. Doprinos ostvarivanju strategija lokalnog održivog razvoja
6. Umrežavanje lokalnih institucija, organizacija, preduzetnika i preduzeća u jugoistočnoj Evropi sa zajedničkim ciljem daljeg ekonomskog rasta i razvoja
7. Promocija rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti
8. Zaštita i poboljšanje životne sredine i zdravlja kroz edukaciju i propagiranje

ENECA se zalaže za inkluzivno društvo u kome sva deca imaju pravo na srećno i bezbrižno detinjstvo, u kome deca odrastaju zaštićena od zlostavljanja, zanemarivanja, diskriminacije i nasilja i pod jednakim uslovima ostvaruju pristup kvalitetnom obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, socijalnim uslugama i zdravoj životnoj sredini i gde mogu razvijati svoje sposobnosti do punog potencijala.

Rad ENECA-e je zasnovan na **Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima deteta** u kojoj su definisana četiri osnovna principa koja predstavljaju osnov za ostvarivanje svih prava deteta:

- da svako dete ima pravo na život, opstanak i razvoj (član 6);
- da sva prava koja garantuje Konvencija moraju biti dostupna svoj deci bez diskriminacije bilo koje vrste (član 2);
- da se stav deteta mora uzeti u obzir u svim stvarima i postupcima koje ga se tiču (član 12)
- da najbolji interesi deteta mora biti primarni faktor u svim postupcima koji ga se tiču (član 3);

Pored međunarodnih dokumenata, rad ENECA-e u oblasti zaštite dece od zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja se zasniva i na nacionalnom strateškom i zakonskom okviru, kao i pratećim protokolima. To su: Porodični zakon, Zakon o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja, Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, Zakon o socijalnoj zaštiti, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Krivični zakonik, Zakon o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivično pravnoj zaštiti maloletnih lica, Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o posebnim merama za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima, Zakon o policiji; Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (za period od 2020. do 2023. godine sa Akcionim planom za 2020. i 2021. godinu), Opšti protokol za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja.

1.1. Svrha donošenja politike očuvanja bezbednosti dece

Pojava nasilja i zlostavljanja dece je globalni fenomen. Dešava se u svim zemljama i u svim društvima. Može se javiti kao fizičko, seksualno, emocionalno zlostavljanje i kao zanemarivanje dece i adolescenata. Deca i adolescenti potencijalno mogu da budu izloženi eksploataciji, zlostavljanju, nasilju i zanemarivanju, seksualnoj eksploataciji i zlostavljanju (SEZ) u porodicama, zajednicama, institucijama, organizacijama, na privatnim i javnim mestima i u raznim okolnostima. Osobe koje vrše nasilje nad decom mogu biti različitog nivoa bliskosti sa detetom, uključujući i profesionalce koji su angažovani na poslovima pomoći i podrške deci.

Svako dete je potencijalno u opasnosti od zlostavljanja i eksploatacije. Neka deca su zbog svog položaja i okolnosti u kojima žive, u većem riziku da dožive nasilje, zlostavljanje, seksualnu eksploataciju i zlostavljanje (SEZ) (ti faktori su socio-ekonomski status, pol, invaliditet, etnička pripadnost, društvena klasa, itd). U cilju

---

očuvanja bezbednosti dece i suzbijanja potencijalnog nasilja, zlostavljanja, iskorišćavanja i seksualne eksploatacije i zlostavljanja dece ENECA donosi Politiku očuvanja bezbednosti dece

(POBD), dokument u kome je opisano šta se preduzima da zaposleni u organizaciji i aktivisti ne naude deci i navodi kako reaguje ako do toga dođe.

Očuvanje bezbednosti dece uključuje sve radnje koje organizacija preduzima kako bi osigurala:

- da ljudi koje angažuje, aktivnosti i programi koje sprovodi ne naude deci odnosno da spreči zlostavljanje i iskorišćavanje dece koju je obuhvatila svojim aktivnostima;
- da uspostavi procedure za efikasno reagovanje kada postoji zabrinutost za bezbednost dece
- da nadležnim organima prijavi svaku sumnju i/ili zabrinutost za bezbednost dece koju primeti u okviru organizacije (u vezi sa njenim zaposlenim i angažovanim saradnicima i programima) i šire u zajednici u kojoj radi.

ENECA smatra da su „sve organizacije i profesionalci koji rade ili su u kontaktu sa decom dužni da osiguraju da su njihove aktivnosti „bezbedne za decu“¹ i da osiguraju njihovo pravo na zaštitu. Organizacije imaju obavezu i odgovornost da poštuju politike i sprovode procedure kako bi obezbedile, s jedne strane sprečavanje nasilja i zlostavljanja dece, a s druge strane, adekvatne intervencije zaštite u situacijama kada su deca već pretrpela neki oblik nasilja.

ENECA je posvećena očuvanju bezbednosti dece i u tu svrhu je razvijena Politika za očuvanje bezbednosti dece sa jasno definisanim merama.

Ove mere su potrebne radi:

- **Zaštite dece:** Neka deca su pod naročitim rizikom da dožive zlostavljanje, iskorišćavanje, nasilje, seksualnu eksploataciju i zlostavljanje od strane odrasle osobe – roditelja/staratelja, radnika na projektima i onih koji imaju pristup njihovim ličnim podacima. Mnoga deca koja odrastaju u rizičnim okolnostima su već doživela rušenje odnosa poverenja ili zloupotrebu odnosa odraslih i deteta u vidu fizičkog, psihološkog ili seksualnog zlostavljanja.
- **Zaštite od osoblja organizacije:** Sva deca imaju pravo da budu oslobođena od svih oblika nasilja, zlostavljanja i eksploatacije na osnovu Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta. Zato je ENECA odgovorna za to da sve aktivnosti, projekti i programi budu „bezbedni za decu“. To znači da osoblje ne predstavlja rizik za decu i da programi, politike i prakse mogu da se uspostavlja i razvijaju tako da promovišu zaštitu dece.
- **Zaštite organizacije i njenog ugleda:** Organizacije bez politike, uputstava i sistema za zaštitu su u većem riziku da neefikasno postupaju kada dođe do zlostavljanja dece, od prijave do procesuiranja. Takođe su u riziku od pojave zloupotrebe prijave za zlostavljanje dece.

---

¹Izvor: Bezbednost dece: „Standardi za zaštitu dece i način njihove primene“

Bez primene odgovarajućih politika i standarda za zaštitu dece, navodi o zlostavljanju, bilo da su osnovani ili neosnovani, mogu da unište reputaciju organizacije. To dovodi do ozbiljnih posledica na celokupno funkcionisanje organizacija koje se bave zaštitom prava deteta.

POBD se odnosi na zaštitu dece onako kako je definisano Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta. Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta treba da se posmatra holistički, kao sveobuhvatni okvir za zaštitu sve dece, brigu o njima i njihovo učešće.

Konvencija Ujedinjenih nacija za prava deteta pruža međunarodni okvir u kojem se navode prava dece na zaštitu od zlostavljanja i zanemarivanja (Član 19), diskriminacije (Član 2) i različitih oblika eksploatacije (Članovi 32-36); posebno su uzeta u obzir deca kojima je uskraćeno roditeljsko staranje (Član 20), deca izbeglice (Član 22), deca u opasnosti od razvijanja ovisnosti o drogama (Član 33), deca kojoj je uskraćena sloboda (Članovi 37 i 40), deca u situacijama oružanog sukoba (Članovi 38, 40).

1.2. Izjava – osnovni principi ENECA-e u vezi sa očvanjem bezbednosti dece i ZSEZ

ENECA je posvećena **očuvanju bezbednosti dece** i rukovodi se pristupom **nulte tolerancije prema seksualnoj eksploataciji i zlostavljanju (SEZ)** od strane svih lica i prema svim licima koja su uključena u aktivnosti ENECA-e, uključujući zaposlena lica, saradnike, partnere, i volontere.

Od svih zaposlenih i povezanog kadra se očekuje da uvek poštuju najviše standarde ličnog i profesionalnog ponašanja kako bi se očuvala bezbednost dece tokom njihove uključenosti u aktivnosti i programe ENECA-e.

Sva deca koja učestvuju u aktivnostima, projektima i programima ENECA-e imaju pravo na to da njihovo zdravlje, sigurnost i dobrobit budu prioritet; pravo na promociju i zaštitu razvoja kako bi mogli da ostvare svoj pun potencijal; pravo na to da budu poštovani i shvaćeni u kontekstu sopstvene kulture, religije i etničke pripadnosti; pravo na to da budu saslušana i da se njihova mišljenja pažljivo razmotre i pravo na podsticaj i pomoć u učešću u odlukama koje se tiču njih, uključujući i odluke o zaštiti dece.

ENECA smatra da organizacije koje se bave promocijom i zaštitom prava deteta imaju apsolutnu dužnost da štite decu od bilo kog oblika zlostavljanja, maltretiranja i eksploatacije, seksualne eksploatacije i zlostavljanja unutar organizacija koje su namenjene njihovoj dobrobiti.

Bez primene odgovarajućih standarda i mehanizama za očuvanje bezbednosti dece organizacija ne samo da ne vrši svoju osnovnu dužnost brige o deci, nego može da iz nehata ili nebrige podstiče okruženje pogodno za zlostavljanje.

1.3. Opseg primene

Smernice se odnose na:

- zaposlene u organizaciji;
- članove svih organa organizacije u skladu sa Statutom organizacije;
- volontere i druge osobe koje su uključene u realizaciju aktivnosti organizacije;
- spoljne konsultante angažovane na projektima;
- odrasle osobe koje prate decu na događaje i aktivnosti;
- sve koji učestvuju na događajima i sastancima koje organizujemo a na kojima prisustvuju deca, uključujući novinare, sponzore, donatore, kreatore Smernica itd.

1.4. Definicije

Dete

Prema Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima deteta (1989), dete je 'svako ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako državni zakon priznaje period sticanja zrelosti ranije

Definicija nasilja

Izraz „nasilje“ označava „svaki oblik fizičkog ili mentalnog nasilja, povređivanja ili zlostavljanja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje“ kao što je navedeno u članu 19. stav 1. Konvencije o pravima deteta.

Najčešći oblici nasilja nad decom – definicije

Fizičko nasilje nad detetom je ono koje dovodi do stvarnog ili potencijalnog fizičkog povređivanja usled neke interakcije ili odsustva interakcije, koje potpada pod razuman okvir nadzora roditelja, ili osobe koja je na položaju na kome ima odgovornost, moć nad detetom ili njegovo poverenje (SZO, 1999). Obuhvata širok dijapazon aktivnosti kao što su udaranje, prebijanje, šutiranje, čupanje kose, griženje, gušenje, šurenje, nanošenje opekotina, trovanje, davljenje, vezivanje korišćenjem kanapa ili lanca, prisiljavanje deteta da za kaznu ostane u položaju koji uzrokuje bol ili je ponižavajući, pretnja nožem ili pištoljem i drugo. Može se ispoljiti kao izolovani incident ili ponavljana aktivnost hroničnog karaktera.

Telesno kažnjavanje deteta u cilju ispravljanja ili kontrole ponašanja predstavlja zlostavljanje deteta.² U opštem komentaru br. 8 (stav 11.), Komitet je definisao „telesnu“ ili „fizičku“ kaznu kao svako kažnjavanje u kome se koristi fizička sila sa namerom da se nanese određeni, pa makar i najmanji, stepen bola ili nelagode. To se u najvećem broju slučajeva odnosi na udaranje

---

²Council of Europe (2007) *Eliminating corporal punishment (a human rights imperative for Europe's children)* 2nd edition. Belgium: Council of Europe Publishing.

dece („lupanje“, „šamaranje“, „batinanje po zadnjici“), šakom ili nekim predmetom – šiba, prut, kaiš, cipela, varjača.

Emocionalno nasilje, koje se navodi u čl. 19 Konvencije o pravima deteta kao “mentalno nasilje”, često se opisuje kao psihološko maltretiranje, mentalno zlostavljanje, verbalno zlostavljanje i emotivno zlostavljanje ili zapostavljanje i ono može obuhvatati postupke kojima se vrši omalovažavanje, ocrnjivanje, okrivljavanje bez razloga, kojima se pretilo, zastrašuje, ograničava kretanje deteta, vrši diskriminacija, ismejava ili upražnjavaju drugi oblici nefizičkog, neprijateljskog ili odbacujućeg postupanja sa detetom.

Seksualno nasilje je uključivanje deteta u seksualnu aktivnost koju ono ne shvata u potpunosti, sa kojom nije saglasno ili za koju nije razvojno doraslo i nije u stanju da se sa njom saglasi, ili onu kojom se krše zakoni ili socijalni tabui društva (SZO, 1999).³ U Konvenciji Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja izričito se navodi da seksualno zlostavljanje deteta uključuje i sledeće vidove namernog ponašanja, koji treba da su kriminalizovani: a) bavljenje seksualnim aktivnostima sa detetom koje nije navršilo pravni uzrast u kome su seksualne aktivnosti dopuštene; b) stupanje u seksualne aktivnosti sa detetom kada je pritom primenjena prinuda, sila ili pretnja; ili, zlorabljivanje priznati položaj poverenja, autoriteta ili uticaja nad detetom, uključujući tu i položaj u porodici; ili, zlorabljena posebno osetljiva situacija u kojoj se dete nalazi, njegov ranjivi položaj, prvenstveno zbog mentalnog ili fizičkog hendikepa ili zavisnosti. U seksualno nasilje spada i iskorišćavanje deteta u prostituciji i pornografiji koje se opisuje kao eksploatacija deteta.

Zanemarivanje i nemarno postupanje predstavlja nemar ili propust roditelja, staratelja ili drugog pružaoca nege da obezbedi razvoj deteta u bilo kojoj ili svim oblastima: zdravlja, vaspitanja i obrazovanja, emocionalnog razvoja, ishrane, smeštaja i bezbednih životnih uslova, a u okviru razumno raspoloživih sredstava porodice ili pružaoca nege, što narušava ili može sa velikom verovatnoćom narušiti zdravlje deteta ili njegov fizički, mentalni, duhovni, moralni ili društveni razvoj. Ono obuhvata i propust u obavljanju pravilnog nadzora i zaštite deteta od povređivanja u meri u kojoj je to izvodljivo. (SZO, 1999). Zanemarivanje može biti fizičko, emocionalno, medicinsko i edukativno zanemarivanje ili kombinacija ovih oblika.

Eksploatacija deteta odnosi se na korišćenje deteta za rad ili za druge aktivnosti, a u korist drugih osoba. Ove aktivnosti narušavaju fizičko ili mentalno zdravlje, obrazovanje deteta, njegov moralni, ili socijalni i emocionalni razvoj (SZO,1999). Sledeći postupci spadaju u eksploataciju deteta:

- Zlorabljivanje deteta u trgovini decom, prostituciji i pornografiji;⁴ Trgovina decom uključuje namamljivanje, prevoz, prebacivanje, skrivanje ili prihvatanje lica mlađeg od 18 godina uz pretnju ili upotrebu sile ili drugih oblika prinude, otmice odnosno obmane, prevare, zlorabljivanje vlasti ili stanja ugroženosti, davanje ili primanje novca ili

---

³World Health Organisation, (1999) *Report on Consultation on Child Abuse Prevention*, 29-31 March 1999, Geneva, World Health Organization, document WHO/HSC/PVI/99.1

⁴Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o prodaju dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji (2000).

povlastica za dobijanje pristanka lica koje ima kontrolu nad detetom, sa ciljem njegove eksploatacije.⁵ Namamljivanje, prevoz, prebacivanje, skrivanje ili prihvatanje deteta radi iskorišćavanja smatra se „trgovinom ljudima“ čak i ako ne uključuje navedena sredstva;⁶

- Iskorišćavanje deteta za prostituciju predstavlja angažovanje deteta za bavljenje prostitucijom ili navođenje deteta da učestvuje u prostituciji, primoravanje deteta na prostituciju ili ostvarivanje zarade od nekog drugog vida iskorišćavanja deteta u takve svrhe.⁷
- **Iskorišćavanje deteta za pornografiju** obuhvata proizvodnju, nuđenje ili stavljanje na raspolaganje, distribuiranje ili prenos, pribavljanje, posredovanje dečje pornografije ili svesno pribavljanje mogućnosti pristupa pomoću informacione ili komunikacione tehnologije dečjoj pornografiji. Angažovanje deteta za učešće, navođenje ili primoravanje deteta da učestvuje u pornografskim predstavama, ili ostvarivanje zarade ili neki drugi vid iskorišćavanja deteta u takve svrhe, kao i svesno prisustvovanje pornografskim predstavama u kojima učestvuju deca predstavlja seksualno nasilje prema detetu.⁸
- Zloupotreba dečjeg rada.⁹ Zloupotrebom dečjeg rada smatra se onaj rad deteta, koji je mentalno, psihički, socijalno i moralno opasan i štetan za dete i koji utiče na obrazovanje deteta tako što onemogućava dete da pohađa školu, obavezuje dete da napusti obrazovanje pre vremena, ili prinuđuje dete da pohađa školu pod izuzetno teškim uslovima, uključujući i najgore oblike dečijeg rada prema Konvenciji Međunarodne organizacije rada br. 128.
- Trgovina detetom radi usvojenja prepoznata je kao oduzimanje lica koje nije navršilo šesnaest godina radi njegovog usvojenja protivno važećim propisima, usvojenje takvog lica ili posredovanje u takvom usvojenju, kao i kupovina, prodaja, predaja, prevoz, obezbeđenje smeštaja ili prikrivanje.¹⁰
- Zloupotrebu deteta u medicinske ili naučne svrhe, kroz uključivanje deteta u eksperimente koji mogu biti štetni za detetov razvoj, i zloupotrebu u trgovini organima;
- Socijalnu eksploataciju deteta, koja obuhvata sve forme zloupotrebe deteta u medijima, u reklamne svrhe, u kampanjama političkih partija i sl.

---

⁵Protokol Ujedinjenih nacija o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno ženama i decom, koji dopunjava Konvenciju UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, brt. 6 od 27. juna 2001

⁶Konvencija Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, čl. 4 – Definicije, „Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 19/2009.

⁷Ibid. čl. 19 – Krivična dela u vezi sa dečjom prostitucijom

⁸Ibid. čl. 20 – Krivična dela u vezi sa dečjom pornografijom, i čl. 21 – Krivična dela u vezi sa učešćem deteta u pornografskim predstavama;

⁹Konvencija 182 Međunarodne organizacije rada o najtežim oblicima dečjeg rada (2000) koju je Republika Srbija ratifikovala 2003.

¹⁰Član 389. Krivičnog zakonika – krivično delo trgovine maloletnim licima radi usvojenja.

Nasilje među decom (naziva se i vršnjačko nasilje) je namerna, svesna želja da se uznemiri/maltretira, zastraši, nanese povreda drugoj osobi - vršnjaku. Najčešći oblici vršnjačkog nasilja su: verbalno zlostavljanje, otimanje i uništavanje stvari, prisiljavanje i ucenjivanje drugih da rade ono što im je naređeno, batine i fizičko povređivanje, novčano ucenjivanje, pretnje oružjem i seksualno nasilje, socijalna izolacija deteta, ismevanje, vređanje.

Rodno zasnovano nasilje među decom je svaki čin nasilja nad osobom zbog roda¹¹, pola ili seksualne orijentacije, a može da uključi rodne predrasude i diskriminaciju (seksizam), rodno ukalupljivanje i seksualnu objektivaciju, seksualno uznemiravanje, nasilje u (ranim) partnerskim vezama, nasilje zbog seksualne orijentacije i druge forme fizičkog, seksualnog i psihičkog nasilja zasnovanog na rodu.¹²

Digitalno nasilje je korišćenje digitalne tehnologije s ciljem da se druga osoba uznemiri, povredi, ponizi i da joj se nanese šteta. Sprovodi se u vidu: poruka poslatih elektronskom poštom, tekstualnih i video poziva, putem društvenih mreža, putem veb-sajta, četovanjem, uključivanjem u forume i sl. U literaturi se sreću i drugi termini za ovu vrstu nasilja, kao što su: maltretiranje u digitalnom svetu, elektronsko nasilje, nasilje na internetu, onlajn nasilje, sajber buling i dr.

Institucionalno nasilje predstavlja nasilje učinjeno od strane profesionalaca u institucijama, a može da obuhvati direktno nasilje prema korisnicima usluga, kao i stavove i ponašanja koja vode neosetljivom ophođenju, zanemarivanju potreba i uskraćivanju pomoći, umanjivanju učinjenog nasilja ili posledica, okrivljavanju žrtve, nedelotvornom, neefikasnom i nepovezanim postupanjem, koja doprinose ponovnoj viktimizaciji korisnika usluge, odnosno žrtve nasilja.

Dečiji, rani i prinudni brak. Dečji brak je „brak“ u kojem je bar jedan od partnera dete, odnosno osoba mlađa od 18 godina.¹³ Rani brak se često izjednačava sa dečjim brakom, a podrazumeva brak u kom partner ima manje od 18 godina u zemljama koje dozvoljavaju sklapanje braka maloletnom licu, koje je dostiglo telesnu i duševnu zrelost potrebnu za vršenje prava i dužnosti u. Takođe, to je slučaj u kom oba partnera imaju 18 ili više godina, ali ih druge okolnosti čine nedovoljno zrelim da daju svoj pristanak na brak, kao što su: nivo fizičkog, emocionalnog, seksualnog i psihosocijalnog razvoja ili nedostatak informacija o mogućim životnim izborima. Prinudni brak definisan je kao bilo koji brak sklopljen bez pune i slobodne volje jednog ili oba partnera i/ili u kojem jedan ili oba partnera ne mogu da prekinu brak usled porodičnog ili šireg društvenog pritiska/prinude.

---

¹¹Rod "označava društveno određene uloge, ponašanja, aktivnosti i atribute, koje dato društvo smatra prikladnim za žene i muškarce. „Rodno zasnovano nasilje nad ženama“ označava nasilje koje je usmereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmerno pogađa žene. Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, čl. 3 – Definicije.

¹²Istraživanje rodno zasnovanog nasilja u školama u Srbiji, J. Čeriman i dr., Fakultet političkih nauka, Centar za studije roda i politike, UNICEF, Srbija, Beograd, 2015;

¹³Definicija iz izveštaja Saveta za ljudska prava UN-a objavljenog 2. aprila 2014.

1.5. Šest osnovnih principa u odnosu na SEZ¹⁴

1. Seksualna eksploatacija i zlostavljanje (SEZ) od strane zaposlenih ENECA-e i povezanog kadra predstavlja ozbiljan prekršaj kao takvo je osnov za prekid angažmana.
2. Seksualna aktivnost sa decom (osobama mlađim od 18) zabranjena je, bez obzira na lokalno važeće doba punoletstva ili pristanka. Pogrešno uverenje u vezi sa godinama deteta nije odbrana.
3. Davanje novca, zaposlenja, robe, ili usluga za seks, uključujući seksualne usluge ili druge oblike ponižavajućeg, degradirajućeg ili eksploatacijskog ponašanja, zabranjeno je. Ovo uključuje i davanje pomoći koja sleduje korisnicima.
4. Bilo kakvi seksualni odnosi između zaposlenih ENECA-e i povezanog kadra, i korisnika pomoći, ili drugih ugroženih članova lokalne zajednice, a koji podrazumevaju neprimerenu upotrebu položaja, zabranjeni su. Takvi odnosi podrivaju kredibilitet i integritet humanitarnog rada.
5. Tamo gde zaposleni ENECA-e ili povezan kadar posumnjaju u pojavu seksualne eksploatacije ili zlostavljanja od strane kolege, bilo da je navodni počinitelj iz iste organizacije ili ne, on/ona mora da prijavi takvu sumnju preko uspostavljenih mehanizama za prijavljivanje.
6. Svi zaposleni ENECA-e i povezani kadar u obavezi su da stvaraju i održavaju okruženje koje sprečava SEZ i promovise primenu ove politike. Rukovodstvo na svakom nivou ima posebnu odgovornost da pruža podršku i razvija sisteme koji čuvaju ovakvo okruženje.

1.6. Međunarodni, nacionalni strateški i zakonski okvir

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta
Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja
Porodični zakon
Zakon o suzbijanju nasilja u porodici
Opšti protokol za zaštitu dece od zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja
Posebni protokoli
    Poseban protokol za zaštitu dece u sistemu socijalne zaštite
    Poseban protokol u sistemu zdravstvene zaštite
    Poseban protokol - policija
    Poseban protokol - prosveta
    Poseban protokol u pravosuđu

---

¹⁴Preuzeto iz priručnika ZAŠTITA OD SEKSUALNE EKSPLOATACIJE I ZLOSTAVLJANJA (ZSEZ) PRAKTIČNI PRIRUČNIK I ALATI ZA UNICEF I PARTNERE, 2020.

2. Informisanost

Za efikasnu primenu POBD je neophodno da svi na koje se one odnose u potpunosti razumeju njihovo značenje. ENECA će obezbediti da svi zaposleni, svi članovi/ce organa organizacije, volonteri, konsultanti, itd. budu obavešteni o ovim POBD i da postupaju u skladu sa svim njihovim odredbama i ne nanose štetu deci koja potencijalno dolaze u kontakt sa njima u sklopu ili van njihovog rada.

2.1. Obuka i edukacija

Edukacija i obuka su od suštinskog značaja za primenu POBD. Edukacija podrazumeva sledeće:

1. Na početku angažovanja (u roku od 3 nedelje po stupanju na poziciju) osoblje/volonteri/pripravnici/članovi organa u skladu sa Statutom će proći uvodnu obuku o primeni POBD i postupaka za zaštitu dece, od strane koordinatora za primenu POBD. Sadržaj obuke podrazumeva upoznavanje sa uputstvima za ponašanje za one koji su u direktnom kontaktu sa decom i uputstvima o adekvatnom deljenju podataka o deci. Obuka će takođe omogućiti osoblju da identifikuje izvore podrške za decu i njihove porodice.
2. Obuku za zaštitu dece će proći svi zaposleni, konsultanti i volonteri, u skladu sa svojom ulogom i odgovornostima.

Na sastancima i aktivnostima u kojima deca direktno učestvuju, deca će biti informisana na način koji je prilagođen deci o Politici očuvanja bezbednosti dece ENECA-e, kodeksu ponašanja, postojanju kontakt osobe za zaštitu dece i mehanizmu podnošenja žalbi.

3. Upravljanje i ljudski resursi

3.1. Provera kandidata i zapošljavanje

Svi angažovani u organizaciji kao i imenovani članovi/ce u organima organizacije – Upravnog odbora, Nadzornog odbora, i ostali (konsultanti i volonteri...), dužni su da obave sledeće postupke pre nego dobiju status zaposlenog/imenovanog:

- upoznavanje sa sadržajem POBD;
- prihvatanje propisanih standarda davanjem saglasnosti pisanim putem da će se pridržavati principa i procedura sadržanih u POBD;
- Prilikom otpočinjanja angažovanja i imenovanja na određene pozicije:
  - zaposleni, volonteri, pripravnici i konsultanti angažuju se uz jasan opis posla ili uloge koji sadrži **izjavu o odgovornosti za to da se pridržavaju POBD**;
  - svi intervjui za zapošljavanje obuhvataju i razgovor o zaštiti dece i brizi o njima, kada se dolazi do saznanja da li i koliko kandidat/kinja razume taj princip, kao i principe i vrednosti koji se odnose na zaštitu dece;
  - osnovni standardi i principi iz POBD inkorporirane su u ugovor kojim se reguliše angažovanje osobe u organizaciji, tako da predstavlja obaveznu odredbu ugovora koje su ugovorne strane dužne da poštuju.
- Potpisivanje lične izjave u kojoj se navode eventualne krivične presude, uključujući i odslužene kazne kao i prekršajni postupci.
- Dostavljanje kontakt podataka dve osobe u svrhu davanja preporuke. Osobe koje dostavljaju preporuku treba da poznaju osobu za koju garantuju svojom preporukom najmanje dve godine, i to tako da te osobe nisu članovi porodice niti u srodstvu sa osobom koja aplicira, te da su osobe za preporuku obaveštene o iskustvu i pogodnosti kandidata za rad sa decom. Identitet osoba koje daju reference će biti potvrđen.

3.2. Upravljanje

Upravljanje Politikom za očuvanje bezbednosti dece podrazumeva praćenje primene, ocenjivanje efekata primene i izveštavanje o primeni POBD. Radi upravljanja POBD biće imenovana **kontakt osoba za zaštitu dece** koja će biti odgovorna za:

- Poboljšanje obaveštenosti o POBD i njihove primene u organizaciji.
- Nadgledanje primene POBD i izveštavanje o događajima na sastancima tima i Upravnog odbora.
- Izrada resursa za obuku o zaštiti dece po potrebi.

- Podelu znanja o najboljim praksama i zakonodavnom okviru u oblasti zaštite dece od nasilja.
- Delovanje kao izvor podrške i informacija za osoblje kod problema u vezi sa zaštitom.

Informacije o kontakt osobi zaduženoj za upravljanje POBD će biti dostupne i vidljive u kancelariji organizacije, a novo osoblje će biti blagovremeno upoznato sa ovom ulogom.

Upravni odbor će imati opštu odgovornost da nadgleda i obezbedi primenu POBD.

4. Kodeks ponašanja

Kodeks ponašanja sadrži uputstva o standardima etičkog i ispravnog ponašanja odraslih prema deci, a i dece prema drugoj deci. ENECA ima za cilj da svi, deca i odrasli, bezbedno i zadovoljno učestvuju u radu i aktivnostima organizacije. Osoblje angažovano u organizaciji trebalo bi da se pridržava sledećih uputstava:

- Saznajte koja sve činjenja i nečinjenja u odnosu sa decom i prema deci predstavljaju zanemarivanje, zlostavljanje i eksploataciju dece (obuhvaćeno POBD) i saznajte koje su sve odredbe POBD.
- Prepoznajte znakove zlostavljanja i odmah prijavite bilo koju sumnju kontakt osobi za zaštitu dece.
- Budite upoznati od početka sa tim ko je kontakt osoba zadužena za zaštitu dece u organizaciji.
- Poštujte procedure prijavljivanja sumnje na nasilje nad detetom.
- Poštujte osnovna prava drugih tako što ćete postupati pošteno, iskreno i taktično i tretirati ljude sa dostojanstvom i poštovanjem.
- Prema svoj deci se odnosite jednako: sprovodite rad zasnovan na inkluzivnim principima i uključite svu decu bez diskriminacije.
- Aktivno radite na tome da postoji najviši nivo poštovanja jednih prema drugima.
- Održavajte visoke standarde ličnog i profesionalnog ponašanja kod sebe i kod drugih.
- Zaštite zdravlje, bezbednost i dobrobit sebe i drugih.
- Budite svesni situacija visokog rizika kada je reč o grupi dece (npr. ostavljanje bez nadzora grupe dece višeg i nižeg kalendarskog uzrasta kao i situacije diskriminacije prema deci).
- Budite svesni da postoji rizik za pojavu vršnjačkog nasilja.
- Prilikom razgovora sa decom koristite deci prilagođen rečnik i to na takav način da vaše izražavanje, postupci i odnosi ne ugrožavaju decu na bilo koji način.
- Razvijte posebne mere/nadzor kako biste zaštitili mlađu i posebno ugroženu decu od zlostavljanja vršnjaka i odraslih.
- Obezbedite povoljno okruženje za lični, fizički, socijalni, emocionalni, moralni i intelektualni razvoj dece.

- Podstičite i poštujujte izražavanje mišljenja i stavova dece.
- Ograničite pristup deci neprimerenom elektronskom materijalu i/ili ne izlažite decu takvom materijalu.
- Uvek poštujujte poverljivost ličnih podataka dece.
- Pribavite pismenu saglasnost deteta i roditelja/staratelja prilikom fotografisanja, snimanja ili traženja ličnih podataka za aktivnosti (*vidi odeljak 6*).

ŠTA JE ZABRANJENO:

- Ne stupajte ni u kakav oblik seksualne aktivnosti sa decom.
- Izbegavajte radnje ili ponašanja koja bi se mogla tumačiti kao loša praksa ili potencijalno zlostavljanje. Na primer, nikada se ne ponašajte na neprimeren ili seksualno provokativan način.
- Dete nikada ne sme da preko noći boravi u sobi za odrasle niti da spava u istom krevetu sa odraslom osobom (ukoliko i dete i njegov roditelj/staratelj nisu prethodno dali saglasnost za to).
- Ukoliko deca poseduju veštine za samostalno obavljanje određenih radnji (uključujući oblačenje, kupanje i čišćenje), omogućite im da to samostalno i rade. Ukoliko im je potrebna podrška, pružite im je u toj oblasti na adekvatan način.
- Zabranjen je bilo koji vid diskriminacije, ponižavanja, omalovažavanja ili degradiranja dece. Tu spada sve što se može smatrati emocionalnim zlostavljanjem (npr. način izražavanja koji mentalno ili emocionalno zlostavlja dete ili pričanje priče/pokazivanje slika koje mentalno ili emocionalno zlostavljaju dete).
- Zabranjena je upotreba fizičkih kazni kao metoda disciplinovanja dece
- Ne postupajte ni na koji način koji može dovesti do zlostavljanja ili da postavlja druge u rizik od zlostavljanja.
- Ne odobravajte kršenje ovog Kodeksa od strane drugih – osoblja, pripravnika, konsultanata itd.
- Ne dozvolite deci da se međusobno igraju seksualno provokativnim igrama.
- Zabranjeno je ljubiti, grliti, milovati ili dodirivati dete na neprimeren način.
- Ne predlažite neprimereno ponašanje ili odnose bilo koje vrste među decom
- Nemojte da snimate fotografije i film ili da tražite lične podatke ako nisu potrebni zarad realizacije aktivnosti organizacije.
- Zabranjeno je da se na neprimeren način koriste kontakt podaci dece (uključujući i promovisanje na društvenim mrežama, itd).

Prijavite kontakt osobi za zaštitu dece svaku sumnju na zlostavljanje i zanemarivanje deteta.

5. Procedure prijavljivanja

Angažovano osoblje u organizaciji treba da poznaje indikatore koji ukazuju da detetu treba pomoć (vidi [aneks 1](#)). Odluka o tome da li treba prijaviti sumnju na zlostavljanje i SEZ deteta je odgovornost osobe koja primeti da postoji osnova za prijavu.

Postupak prijavljivanja treba da bude svima poznat kako bi svako bio siguran u to koje korake je neophodno preduzeti da bi se osigurala bezbednosti dece i drugih svedoka.

Ukoliko postoji sumnja da je neko od osoblja prekršio neku odredbu iz POBD, neophodno je to prijaviti **kontakt osobi za zaštitu dece** putem obrasca za prijavljivanje u vezi sa zaštitom (aneks 2), neposredno nakon javljanja sumnje.

Osnovni princip ovde je da je bezbednost deteta uvek najvažniji faktor. Ova evidencija će se čuvati bezbedno sa pristupom koji je ograničen na kontakt osobu za zaštitu dece ili direktora.

Na sastancima i u aktivnostima u kojima deca direktno učestvuju, deca će biti informisana o POBD, kodeksu ponašanja, postojanju kontakt osobe za zaštitu dece i mehanizmu podnošenja žalbi na način koji je prilagođen deci.

5.1. Prepoznavanje i prijavljivanje sumnje na nasilje i SEZ

Prvi korak u zaštiti jeste otkrivanje zlostavljanja i zanemarivanja i SEZ deteta, a ono je, ujedno, i najosetljiviji deo tog procesa, od koga, u velikoj meri, zavisi dalji tok zaštite deteta. Prva faza reagovanja se razlikuje i u odnosu na to da li se sumnja na nasilje nad detetom odnosi na osobu unutar organizacije (interno) ili saznanje o sumnji na nasilje se odnosi na situaciju izvan organizacije (eksterno).

*Kada vam neko skrene pažnju na problem sa zaštitom dece – **REAGUJTE***

***Reagujte** ako sami primetite problem. Ako niste sigurni, prijavite.*

Zaštita dece je usredsređena na decu. Ona je najvažnija tema.

Vreme je važno. Reakcija na probleme sa zaštitom dece mora da bude pravovremena, efikasna, poverljiva i adekvatna¹⁵.

Ako je problem interni i u vezi je sa ponašanjem osoblja, volontera, pripravnika, člana ili članova Upravnog odbora, potrebno je razmotriti da li je neophodno prijaviti slučaj nadležnim organima. Ukoliko se odluči da se slučaj ne prijavljuje nadležnim organima, primenjuje se

---

¹⁵Izvor: Međunarodni plan, Smernice za zaštitu dece *Prijavljivanje problema sa zaštitom dece i reakcija na njih u planu*

interni postupak zaštite. Ukoliko se javi potreba, slučaj se prijavljuje nadležnim organima, a postupanje nadležnih se nadalje prati, a potom se odlučuje o daljoj reakciji, evidentiranju slučaja i preduzetim merama.

Ako je problem eksterni, odnosno zaposleni u organizaciji i imenovani na pozicijama u organima organizacije imaju saznanje o sumnji na nasilje nad detetom, u obavezi su da postupaju u skladu sa Opštim protokolom za zaštitu dece od zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja. Nakon sprovedenih konsultacija unutar organizacije, saznanje o slučaju se prijavljuje imenovanoj kontakt osobi za zaštitu dece. Kontakt osoba za zaštitu dece je dužna da neposredno nakon primanja informacije o sumnji na nasilje, to i prijavi nadležnim organima: centru za socijalni rad, organu unutrašnjih poslova i javnom tužiocu.

Saznanje da sumnja na nasilje postoji, može poticati od:

- *prepoznavanja znakova povrede* na detetu ili ponašanja deteta i porodice koji ukazuju na mogućnost zlostavljanja/ zanemarivanja i SEZ deteta.
- *poveravanjem* koje može biti *direktno* – od strana samog deteta ili *indirektno* – od strane drugih osoba koje imaju saznanje ili sumnju da je dete zlostavljano i SEZ (roditelj ili drugi član porodice, komšije, vršnjaci, nastavnici).

Prijavljivanje sumnje

Ako saznate da je dete možda u opasnosti, postoji sumnja na nasilje i SEZ, popunite **obrazac prijave za zaštitu** ([aneks 2](#)) najbolje što možete. Imajte u vidu da problemi u vezi sa zaštitom dece moraju da se direktno prijave (*usmeno ili pismeno*) kontakt osobi za zaštitu dece u ENECA-u (po mogućstvu istog radnog dana). U zavisnosti od hitnosti, mogli biste da popunite ovaj obrazac pre nego što se obratite kontakt osobi za zaštitu dece ili da popunite izveštaj posle toga.

Pomoću ovog obrasca prijavljujete i nesreću ili incident. Nesreća je neplanirani događaj koji je doveo ili je mogao da dovede do povrede, oštećenja opreme ili imovine ili ugrožavanja okoline. Incident je neprijatan ili neuobičajen događaj.

Izveštaj treba da napišete i potpišete samo vi kako biste garantovali poverljivost. Treba da ga pošaljete samo kontakt osobi za zaštitu dece koja će ga čuvati na bezbednom i sigurnom mestu kao najstrože poverljiv.

5.2. Strategija primene: interna procedura zaštite

U slučaju da se ustanovi da su tokom postupanja prekršene POBD od strane osoba angažovanih u organizaciji, ENECA će odmah suspendovati sa dužnosti tu osobu. Organizacija zadržava pravo da preduzme disciplinske i druge mere protiv bilo koje osobe za koju se ustanovi da je prekršila POBD.

Ukoliko se javi sumnja da je neko od osoblja prekršio/la POBD, to će kontakt osoba prijaviti zastupnici organizacije neposredno po saznanju, a zastupnica će tu informaciju preneti Upravnom odboru kao i predlog mera koje bi trebalo da se preduzmu protiv osobe za koju postoji sumnja da je prekršila POBD.

Ukoliko postoji saznanje da su zaposleni iz partnerske organizacije i/ili odrasli koji prate decu prekršili POBD na sastancima i aktivnostima koje organizuje ENECA, to je neophodno odmah, neposredno po saznanju prijaviti **kontakt osobi za zaštitu dece**. Kontakt osoba za zaštitu dece će ispitati pritužbe ili probleme poverljivo i diskretno i prijaviti ih zastupnici.

Ako je to moguće, kontakt osoba za zaštitu dece će zajedno sa zastupnicom organizacije ENECA razgovarati sa osobom odgovornom za incident i/ili njenom organizacijom u cilju promene ponašanja ili postupaka te osobe/organizacije.

U slučaju da osoba ili organizacija ne želi ili ne može da promeni svoje ponašanje u skladu sa standardima POBD, zastupnik će to prijaviti Upravnom odboru, koji može da obustavi dalju saradnju sa ovom osobom/organizacijom.

Ukoliko se radi o učinjenom krivičnom delu, na osnovu odluke Upravnog odbora, organizacija će podneti krivičnu prijavu nadležnom organu unutrašnjih poslova i/ili službama za zaštitu dece.

5.3. Nivoi ugroženosti i reakcije

Kada postoji sumnja na nasilje i SEZ, kontakt osoba za zaštitu dece će slediti procedure i rokove navedene u nastavku, uz podršku upravljačkih struktura u organizaciji.

Zaštita u hitnim slučajevima. Situacija u kojoj postoji neposredna životna opasnost za osobu.

Šta ćemo učiniti – Odmah se direktno obratite hitnoj službi – policija, hitna pomoć. Kada hitna služba preuzme kontrolu nad situacijom, utvrdićemo postoje li neposredne potrebe za podrškom i uključivanjem drugih organizacija.

Sumnja na nasilje. Dete nije u stanju da se zaštiti i trenutno je u riziku ili je doživelo, zlostavljanje, eksploataciju, radikalizaciju ili zanemarivanje ili SEZ.

Šta ćemo uraditi – U roku od 24 sata direktno kontaktirajte centar za socijalni rad ili policiju. Pratićemo uputstva nadležnih organa. Postupci i uputstva treba da budu u pisanoj formi.

Kompleksne ili ozbiljne potrebe. Niko nije povređen ni na koji način, ali se dete suočava sa širokim spektrom nepovoljnih okolnosti i veoma je ranjivo. Ukoliko izostane intervencija postoji mogućnost da se ozbiljno naruši zdravlje ili razvoj deteta.

Šta ćemo učiniti – U roku od tri dana pomoći ćemo detetu i porodici da ostvari dostupne usluge u lokalnoj samoupravi ili ćemo je uputiti drugoj organizaciji uz njihov pristanak. Ako ne

dobijemo saglasnost, kontaktiraćemo centar za socijalni rad za savet i obavestiti dete i porodicu o našim postupcima.

U cilju upućivanja žrtve za pomoć i podršku odgovarajućoj organizaciji i/ili instituciji koristite **Obrazac za upućivanje žrtava** ([aneks 3](#)). Molimo vas da ograničite dostupnost ovog dokumenta i da ga čuvate na sigurnom. Primerke popunjenog obrasca podelite sa žrtvom i službom prijema, a jedan primerak zadržite zbog interne evidencije organizacije i naknadnih koraka.

Kontakt osoba za zaštitu vodi **registar prijave slučajeva nasilja** i SEZ koji sadrži datum i opis prijavljenog slučaja i preduzete mere ([aneks 4](#)).

6. Smernice za komunikaciju i medije

Ovo poglavlje sadrži smernice za eksternu komunikaciju sa medijima i javnošću organizacije ENECA. Ono sadrži konkretna uputstva koja moraju da slede zaposleni u organizaciji, kao i fotografi, TV/filmske ekipe i novinari u poseti.

Događaji i aktivnosti u medijima

Sve mere zaštite dece u POBD su podjednako primenjive u aktivnostima ENECA-e u medijima i u ostaloj komunikaciji, uključujući i korišćenje društvenih medija.

Da bi sva deca u svim situacijama bila zaštićena, važno je dobiti pismenu saglasnost roditelja/staratelja za fotografisanje dece i/ili davanje izjava dece, koje će biti korišćene u javnosti. Svako javno učešće deteta će se sprovoditi isključivo u svrhu promocije prava deteta. ([Aneks 5](#) sadrži poseban obrazac saglasnosti za medije).

6.1. Principi koji se poštuju prilikom prikazivanja dece u medijima

Prilikom izveštavanja o deci, mediji su dužni da postupaju u skladu sa Kodeksom novinara Srbije.

- Svako učešće dece u medijima bi trebalo da bude u najboljem interesu deteta.
- U svom izveštavanju, mediji su dužni da poštuju prava i dostojanstvo deteta
- Zabranjeno je korišćenje diskriminatornog ili ponižavajućeg izražavanja.

U nastavku su navedena uputstva za korišćenje fotografija, filmova i priča u kojem su deca učesnici u cilju zaštite dece i podataka o deci.

Prilikom izveštavanja ENECA-e (objavljivanje vesti, video snimaka, fotografija sa decom) primenjuju se sledeći principi:

Dostojanstvo: Dostojanstvo deteta se poštuje u svakom trenutku. Zabranjeno je korišćenje reči koje degradiraju, viktimizuju dete. Na fotografijama deca uvek treba da budu prikladno obučena, a zabranjeno je da se izlažu fotografije na kojoj su deca prikazana u pozama koje bi mogle da se tumače kao seksualno provokativne.

Tačnost iznošenja podataka: Izlaganje dece u medijima se ne sme vršiti na način koji je manipulativan ili senzacionalistički. Fotografije i priče treba da pružaju uravnotežen prikaz života i okolnosti deteta. Potrebno je da postoji ravnoteža između negativnih slika i slika koje ohrabruju ili pokazuju napredak koji deca postižu. U komunikacijama treba izbegavati uopštavanja koja ne odražavaju tačnu prirodu situacije, a fotografije ne treba uzimati i koristiti van konteksta.

Privatnost: Neće se koristiti nikakve informacije koje bi mogle da identifikuju dete ili da ga dovedu u opasnost.

ENECA će voditi računa o tome:

- Da se ne otkriva identitet deteta, već da će on biti prikriven inicijalima. Sve informacije koje upućuju na podatke o identitetu deteta nije dozvoljeno prikazivati (kuća, dvorište, škola, itd.).
- Da se informacije o detetu/životu dece i fotografije dece (uključujući i informacije koje se čuvaju na računaru) čuvaju u zaštićenim datotekama. Pristup njima treba da bude ograničen na one koji treba da ih koriste tokom rada.
- Da snimljene fotografije treba da se fokusiraju na aktivnost i, gde je to moguće, sadrže grupe dece, a ne pojedinu decu.
- ENECA je posvećena predstavljanju dece iz različitih društvenih grupa u svojim publikacijama i video snimcima – dečaka i devojčica, različitih uzrasta, sposobnosti i etničkih grupa. ENECA će voditi računa o tome da se u komunikacionom materijalu predstavlja raznolikost dece, što odražava vrednost koju ENECA zastupa – poštovanje različitosti i nediskriminacija.

Postupak žalbe: Sve pritužbe na neprimerene fotografije ili sumnje na njih treba prijaviti i evidentirati kao i druge probleme u vezi sa zaštitom dece (*vidi poglavlje 5*).

6.2. Informisana saglasnost

Pre svakog fotografisanja, snimanja video snimaka ili traženja ličnih podataka o životima dece koji mogu da se koriste materijalima koji su autorstvo ENECA-e, potrebno je pribaviti informisanu saglasnost od roditelja/staratelja deteta. Informisana saglasnost podrazumeva da pre nego što se zatraži saglasnost roditelja/staratelja za učešće deteta u fotografisanju/snimanju, roditeljima/starateljima dece se pruže sve neophodne informacije kao i to na koji način će biti korišćena fotografija/film. Roditelji nisu u obavezi da daju saglasnost. **Takođe, o svemu je neophodno i decu obavestiti i tražiti i njihovu saglasnost.**

Saglasnost mora da se pribavi popunjavanjem i potpisivanjem obrasca saglasnosti za medije (*u obrascima saglasnosti u [aneksu 5](#)*).

ENECA će u svojoj evidenciji čuvati obrasce saglasnosti za medije i druge obrasce saglasnosti.

Pribavljanje prethodne pismene saglasnosti ne znači da nema potrebe za pribavljanjem usmene saglasnosti prilikom fotografisanja/snimanja videa/intervjua.

6.3. Intervjuisanje dece

Za intervjuisanje dece je neophodno pratiti određena osnovna načela kako bi se poštovalo dostojanstvo i prava dece.

- **Informisana saglasnost:** U pogledu intervjua, informisana saglasnost obuhvata objašnjavanje tema koje će biti pokrivena intervjuom i prava deteta da povuče saglasnost u bilo kom trenutku. Osoba koja vodi intervju treba da na početku intervjua preispita da li dete razume saglasnost.
- **Pružanje podrške:** Tokom intervjua treba da bude prisutna neka druga osoba koju dete poznaje. Kad god je to moguće, detetu treba dati izbor u pogledu osobe koja mu pruža podršku tokom intervjua.
- **Poštovanje prava da kaže „ne“:** Obavestiti dete pre nego što se započne intervju da dete treba da razgovara samo ukoliko se oseća prijatno i da može da prekine i povuče saglasnost u bilo kom trenutku.
- **Rod:** Razmotriti različite potrebe dečaka i devojčica i to da li bi im bilo prijatnije da razgovaraju sa osobom istog ili različitog pola. Rod mora da se uzme u obzir prilikom odlučivanja o temama o kojim može da se razgovara.
- **Poštovanje prava na informacije:** Ukoliko se intervju evidentira na neki drugi način, to je neophodno objasniti detetu i usmeno zatražite od njih dozvolu za to.

6.4. Posete fotografa, tv/filmskih ekipa, novinara i drugih

Prilikom organizovanja poseta eksternih fotografa, tv/filmskih ekipa, novinara ili posetilaca, a povodom i u okviru projekata, aktivnosti i publikacija ENECA-e, posebno voditi računa da:

- Novinari, fotografi/tv/filmske ekipe moraju u potpunosti da se upoznaju sa ENECA POBD pre nego što upoznaju decu koju će intervjuisati, fotografisati ili snimati. Potrebno je da se saglase svojim potpisom da se pridržavaju ovih POBD.
- Fotografima i autorima filmova nije dozvoljeno da provode vreme sa decom ili da imaju pristup deci bez nadzora. Potrebno je da tu bude prisutno osoblje ENECA-e u svakom trenutku.

- Deca, roditelji/staratelji moraju da budu obavješteni o tome kako će se koristiti film, fotografija ili priča i mora da se dobije saglasnost za to. Ova saglasnost se razlikuje od saglasnosti koju su dali za korišćenje materijala za aktivnosti ENECA-e ili nacionalne/lokalne organizacije u koju su uključeni.
- Kopije fotografija, filma i priče je potrebno poslati organizaciji koja će ih proslediti deci.
- Kako bi se zaštitila poverljivost i privatnost dece ENECA mora da bude obavješten o tome kako fotograf ili autor filma namerava da koristi fotografije ili priče. ENECA zadržava pravo da ne dozvoli korišćenje ukoliko smatra da se ne postupa u skladu sa POBD i principima za medije i drugu komunikaciju.
- Ukoliko fotografije ili bilo koji materijal koristi druga organizacija, ona mora da se odgovarajućim natpisom pripiše ENECA ili imenu fotografa uz ©.

7. Odgovornost: praćenje i evaluacija Politike očuvanja bezbednosti dece

Cilj praćenja i evaluacije POBD je da se na osnovu iskustava iz prakse doprinese utemeljenim izmenama i dopunama Politike.

Kontakt osoba za zaštitu dece svake godine izveštava Upravni odbor o napretku, učinku i naučenim lekcijama. Ti izveštaji su sastavni deo Godišnjeg izveštaja o radu ENECA-e.

Nadgledanje i evaluacija će se vršiti putem praćenja u kojoj meri se primenjuju standardi iz POBD i da li zaštitne mere funkcionišu. To će se raditi sprovođenjem ankete sa zaposlenima u, Upravnim odborom, i ostalim angažovanim (volonterima, konsultantima...) o tome kako se ispunjavaju standardi iz POBD, koliko su efikasni i šta treba unaprediti.

Pored opšteg praćenja i evaluacije POBD, nakon eventualnih incidenata će se sprovesti reaktivno nadgledanje, što će doprineti tome da se unaprede procedure prijavljivanja i proces učenja. Ako je neophodno, izmeniće se POBD ili procedure prijavljivanja.

Svaki pet godina vršiće se interna revizija POBD i njene rezultate će odobriti Upravni odbor.

8. Izjava o posvećenosti Politici očuvanja bezbednosti dece

Ja, _____, sam pročitao/la i razumeo/la standarde i uputstva navedene u Politici očuvanja bezbednosti dece ENECA-e (POBD).

Slažem se sa principima koje sadrži i prihvatam važnost primene i promovisanja Politike očuvanja bezbednosti dece, procedura i praksi za zaštitu dece koje se nalaze u ovom dokumentu tokom rada ili saradnje sa ENECAom.

Pored toga, razumem da poštovanje Politike očuvanja bezbednosti dece ENECA-e obuhvata sledeće: proveru krivičnih presuda u vezi sa radom sa decom; potpisivanje lične izjave u kojoj se navode sve krivične presude, uključujući i one koja se smatraju odsluženim, prijavljivanje svih prethodnih istraga ili navoda protiv mene u vezi sa pitanjima zaštite dece i dostavljanje dve karakterne preporuke.

Svestan/na sam da kršenje bilo kojeg od pravila ponašanja može, u zavisnosti od težine prekršaja, dovesti do odgovarajućih posledica u skladu sa regulativom ENECA-e i zakonskim propisima.

_____(Ime)

_____(Radno mesto/uloga)

_____(Potpis)

_____(Datum)

9. Karakterne preporuke

Navedite ime, adresu i podatke za kontakt dve osobe koje daju karakterne preporuke koje ste poznavali najmanje 2 godine, ne računajući članove porodice:

Ime preporučioca:	Ime preporučioca:
Adresa:	Adresa:
Broj telefona:	Broj telefona:
Imejl:	Imejl:

9.1. Izjava o krivičnim presudama

Da li ste nekada osuđeni za krivično delo? **Da**_____ **Ne** _____

Ako jeste, navedite detalje o svim krivičnim presudama, uključujući i one koji se smatraju „odsluženim“ i prijavite sve ranije istrage ili navode protiv vas. Kontakt osoba za zaštitu dece u ENECA će ove izjave čuvati kao poverljive i procenice da li predstavljaju rizik ili da li su u skladu sa ENECA Politikom za očuvanje bezbednosti dece.

Aneks 1. : Prepoznavanje znakova zlostavljanja (indikatori)

Prepoznavanje znakova potencijalnog zlostavljanja je složeno i ne postoji jednostavna kontrolna lista koja bi omogućila lako prepoznavanje. Postoje potencijalni znaci upozorenja na koje treba da se obrati pažnja, ali treba da ih pažljivo procenite. Ne treba automatski pretpostaviti da dolazi do zlostavljanja. Međutim, jednako je važno da ne odbacujete sumnje ili da ne ignorišete znakove zlostavljanja. O njima treba da razgovarate sa kontakt osobom za zaštitu dece što je pre moguće kako bi se odlučilo kako je najprikladnije da se reaguje.

Mogući znakovi fizičkog zlostavljanja: Modrice, opekotine, istegnuća, iščašenja zglobova, ugrizi, posekotine Neuverljiva objašnjenja povreda Odbijanje razgovora o povredama Povlačenje od fizičkog kontakta Dugi rukavi i nogavice tokom toplog vremena Nespremnost na učešće u fizičkim aktivnostima koje mogu da podrazumevaju skidanje odeće, npr. sport Strah od povratka kući ili od kontaktiranja roditelja Opreznost ili nepoverenje prema odraslima Tendencije ka samopovređivanju Agresivnost prema drugima Pasivnost i poslušnost Hronično bežanje	Mogući znakovi zanemarivanja: Česta glad Uzimanje ostataka hrane iz kanti ili sa tanjira ili krađa hrane Loša lična higijena Konstantan umor Neodgovarajuća odeća, npr. letnja odeća zimi Često kašnjenje ili odsustvovanje u školi Nelečeni zdravstveni problemi Nisko samopouzdanje Loši društveni odnosi Kompulzivna krađa Uzimanje droge ili alkohola
Mogući znakovi emocionalnog zlostavljanja: Zastoj u fizičkom, kognitivnom ili emocionalnom razvoju Visoka anksioznost Otežan govor ili iznenadni poremećaj govora Strah od novih situacija Nisko samopouzdanje Neprikladni emotivni odgovori na situacije Ekstremna pasivnost ili agresivnost Uzimanje droge ili alkohola Hronično bežanje Kompulzivna krađa	Mogući znakovi seksualnog zlostavljanja: Seksualno ponašanje neprimereno za uzrast ili visoko seksualizovano izražavanje Noćno mokrenje ili defekacija Bol u analnom ili genitalnom predelu Problemi sa spavanjem Strah od boravka sa odraslima Promiskuitet Ekstremno rizično ponašanje kod adolescenata

Neki od pokazatelja nepoželjnog ponašanja odraslih, i predstavljaju rizik da se zlostavljanje deteta desi/dešava:

- Lice u čijem prisustvu se ponašanje deteta znatno menja, npr. postaje povučeno, plašljivo, anksiozno ili uznemireno
- Traži od deteta da laže ili čuva tajne
- Krši kodeks ponašanja/protokole ponašanja organizacije
- Inicira privatni kontakt sa detetom, lično, imejlom ili telefonom

Aneks 2.: Obrazac prijave za zaštitu

Ako saznate da je dete možda u opasnosti, postoji sumnja na nasilje i SEZ, popunite ovaj obrazac najbolje što možete. Imajte u vidu da problemi u vezi sa zaštitom dece moraju da se direktno prijave (*usmeno ili pismeno*) kontakt osobi za zaštitu dece u ENECA (po mogućstvu istog radnog dana). U zavisnosti od hitnosti, mogli biste da popunite ovaj obrazac pre nego što se obratite kontakt osobi za zaštitu dece ili da popunite izveštaj posle toga.

Pomoću ovog obrasca prijavljujete i nesreću ili incident. Nesreća je neplanirani događaj koji je doveo ili je mogao da dovede do povrede, oštećenja opreme ili imovine ili ugrožavanja okoline. Incident je neprijatan ili neuobičajen događaj.

Izveštaj treba da napišete i potpišete samo vi kako biste garantovali poverljivost. Treba da ga pošaljete samo kontakt osobi za zaštitu dece koja će ga čuvati na bezbednom i sigurnom mestu kao najstrože poverljiv.

1. O vama

Ime: _____

Radno mesto: _____

Organizacija za koju radite: _____

Priroda vašeg kontakta sa detetom: _____

Kontakt podaci: _____
Telefon: _____

Imejl: _____

2. O detetu

Ime deteta: _____

Pol deteta: _____

Uzrast deteta: _____

Adresa deteta: _____

Roditelji/staratelji deteta: _____

Da li je dete dobilo neki tretman?

Detete je dobilo tretman od _____

Odvedeno u bolnicu DA _____; NE _____;

Ako jeste, u koju bolnicu i kako _____

3. O problemu; detalji incidenta

Da li ste:

videli incident

sumnjate na incident

vam je neko ukazao na incident

Ako vam je neko drugi rekao za problem, navedite ko je to i kakav je njegov odnos sa detetom:

Šta se desilo? Objasnite uzrok (kako i zašto) ako je poznat. Ako navedete lična zapažanja, napravite razliku između činjenica i mišljenja ili navoda (*npr. emocionalno stanje deteta, vidljive povrede itd.*):

Da li je dete/mlada osoba ili neki drugi izvor nešto rekao vama [ako je relevantno] i kako ste mu/joj odgovorili: [Ne navodite dete na izjave. Evidentirajte stvarne detalje]

Datum navodnog incidenta: _____

Vreme navodnog incidenta: _____

Lokacija navodnog incidenta: _____

Ime navodnog počinioca (ako je primenjivo): _____

Da li su druga deca/osobe bile umešane u navodni incident?

Da li je postojala opasnost za drugu decu? _____

Radnje koje ste preduzeli:

Potpis: _____

Datum: _____

Ovo treba da popuni kontakt osoba za zaštitu dece:

Sprovedena je istraga o incidentu/nesreći: Da   Ne

Neophodan je pismeni izveštaj o istrazi: Da   Ne

Neophodan je pismeni izveštaj o istrazi: Da   Ne

Možda će u cilju utvrđivanja uzroka incidenta ili nesreće biti potrebno da se ispitaju osobe koje su bile umešane. Ovde mogu da se dodaju detalji i izjave svedoka itd.

Aneks 3. Obrazac za procenu i upravljanje rizikom tokom istrage nasilja i SEZ¹⁶

POVERLJIVO: Molimo vas da ograničite dostupnost ovog dokumenta i da ga čuvate na bezbednom.

PROCENA RIZIKA				UPRAVLJANJE RIZIKOM			
br.	Ko je u riziku?	Utvrđeni rizik/rizici	Verovatnoća rizika*	Ranije mere upravljanja rizikom, preduzete do sada	Dodatne mere suzbijanja rizika	Ko je preduzeo?	Do kada?
<i>Primer</i>	<i>Žrtva</i>	<i>Navodni počinitelac vrši pritisak na žrtvu da povuče iskaz</i>	<i>Srednja</i>	<i>Verbalna komunikacija sa navodnim počiniocem, gde mu je rečeno da se uzdrži od kontakta sa žrtvom (3. februar 2019.)</i>	<i>Pisano upozorenje navodnom počiniocu u pogledu posledica nastavka kontakta sa žrtvom</i>	<i>Ana</i>	<i>Do 5. marta 2022. (odmah)</i>
1.							
2.							
3.							

* Visoka/Srednja/Niska

¹⁶Adaptirano iz obrasca organizacije SOS Children's Village, u: Organizacija Keeping Children Safe, *Management of Child Safeguarding Violations (Upravljanje kršenjima očuvanja dobrobiti dece)*, 2016.
<https://www.keepingchildrensafe.org.uk/how-we-keep-children-safe/capacity-building/resources/management-child-safeguarding-allegations>

Aneks 4. Registar prijava slučajeva nasilja i SEZ

	Datum	Opis prijavljenog slučaja	Preduzete mere
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

Aneks 5. Obrasci saglasnosti

LIČNE INFORMACIJE I INFORMACIJE ZA HITNE SLUČAJEVE

Vaše ime i starost	
Adresa	
Broj telefona	
Broj mobilnog telefona (ako postoji):	
Imejl adresa:	

-
- Da li želite da učestvujete u.....(npr. sastanak, događaj itd.)?

Označite Da ili Ne:

Da

Ne

ŽELIMO DA BUDEMO SIGURNI DA DOBROVOLJNO I SA ZADOVOLJSTVOM UČESTVUJETE

Da li imate alergije za koje treba da znamo? Da ☐ Ne ☐	Detalji:
Imate li dodatne potrebe za podrškom o kojima želite da nas obavestite (fizički ili kognitivni hendikep, probleme sa mentalnim zdravljem, nisko samopouzdanje, teškoće u komunikaciji, teme o kojima vam je teško da pričate)? Da ☐ Ne ☐	Detalji:

Postoji li još nešto što možemo da učinimo da biste mogli da dođete i učestvujete u potpunosti? Da Ne	Detalji:
Da li uzimate lekove za koje treba da znamo? Da Ne	Detalji:
Da li imate neke potrebe u vezi sa hranom? Da Ne	Detalji:
Ako pripadate nekoj religiji, kažite nam da li postoji nešto u vezi sa učestvovanjem u događaju za šta treba da znamo	Detalji:

Kontakt osobe za HITNE SLUČAJEVE. Veoma je važno da popunite ovaj odeljak u potpunosti

Ime 1: Odnos sa vama: Broj telefona: Broj mobilnog telefona:	Ime 2: Odnos sa vama: Broj telefona: Broj mobilnog telefona:
Da li se slažete da u hitnim slučajevima primete bolnički ili stomatološki tretman, uključujući i anesteziju? Da Ne	Detalji:

<p>Moja saglasnost</p> <p>Potpis:</p> <p>Lokacija (gde živite):</p> <p>Današnji datum:</p>	<p>Saglasnost roditelja/pravnog staratelja (za osobe mlađe od 18 godina)</p> <p>Ovo dete/mlada osoba mlađa od 18 godina:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● može da učestvuje u ..... (<i>dogadjaj</i>) ● može da učestvuje u medijskim aktivnostima na ..... (<i>dogadjaj</i>) ● je obavešteno o ciljevima događaja ....., dobrovoljnosti učestvovanja i anonimnosti na način prilagođen uzrastu ● je obavešteno da u bilo kom trenutku može da odbije da učestvuje bez ikakvih posledica ● može da primi odgovarajuću medicinsku pomoć od registrovanog lekara ako u bilo kom trenutku postoji potreba da primi hitnu medicinsku pomoć <p>Puno ime:</p> <p>Odnos sa detetom/mladom osobom:</p> <p>Lokacija:</p> <p>Datum:</p>
---	---

OBRAZAC SAGLASNOSTI ZA MEDIJE

ŽELIMO DA BUDEMO SIGURNI DA ŽELITE DA UČESTVUJETE U MEDIJSKIM AKTIVNOSTIMA

ENECA aktivno promoviramo..... (npr. aktivnosti, događaje itd.). **Objavljujemo fotografije i/ili izjave učesnika.** Na taj način informišemo javnost i donosioce odluka o..... (događaj)

Ako ste vi ili vaši roditelji/staratelji zainteresovani da pratite rad ENECA-e putem društvenih medija, pozivamo vas da pratite ENECA Facebook stranicu i/ili Instagram, odnosno veb-sajt ENECA-e: www.ENECA.org.rs

- Da li pristajete da učestvujete u vizuelnoj dokumentaciji tokom događaja .....ENECA-e? Ako pristajete, možemo da delimo fotografije, film, audio materijal, tekstove ili umetnost na veb-sajtu ili na društvenim medijima; u izveštajima ili lecima; na događajima i/ili u promocijama koje predstavljamo ljudima na nacionalnom, regionalnom i evropskom nivou, a u cilju pružanja podrške deci i adolescentima.

Označite Da ili Ne:

Da

Ne

- Da li pristajete da vas snimimo na filmu, fotografijama, u audio materijalu, tekstovima i/ili umetnosti i da delimo ovaj sadržaj na gore navedene načine?

Označite Da ili Ne:

Da

Ne

- Da li pristajete da kažemo vaše ime drugim ljudima kada delimo ovaj sadržaj? (u događaju ..... možete da učestvujete i ako ne želite da drugima kažemo vaše ime).

Označite Da ili Ne:

Da, možete da delite moje ime

Ne, ne možete da delite moje ime

- Da li pristajete da razgovarate sa novinarima tokom događaja.....(što podrazumeva i fotografisanje i snimanje TV ili video kamerom)? *Svi intervjui sa medijima će biti vođeni uz konsultaciju sa pratećom odraslom osobom i zaposlenim u ENECA, kao i uz njihovo prisustvo. Imate pravo da ne odgovarate na pitanja na koja ne želite da odgovarate.*

Označite Da ili Ne:

Da

Ne

Aneks 6. Važni podaci za kontakt

ENECA

Kontakt osoba za zaštitu dece

Aleksandra Ignjatović

Broj mobilnog telefona: 0642103275

Imejl: aignjatovic@eneca.org.rs

Predsednik UO

Vladan Risantijević

Broj mobilnog telefona: 0605006018

Imejl: vrisantijevic@eneca.org.rs

Upravni odbor

Podpredsednik UO

Milivoje Jovanović

Broj mobilnog
telefona: 0605006017

Imejl: mjovanovic@eneca.org.rs